

Vitenskapskomiteen for mattrygghet  
Siamak Yazdankhah  
Postboks 4404 Nydalen  
0403 Oslo

Deres ref:  
Vår ref: 2007/66347  
Dato: 10.02.2009  
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler



## VURDERING AV HELSEFARE VED SPREDNING AV GYLLE

### Innhold

På bakgrunn av en henvendelse til Helse- og omsorgsdepartementet om spredning av husdyrgjødsel gjennom metoden kalt gylling ba departementet Nasjonalt folkehelseinstitutt om en vurdering av den helsemessige risikoen ved denne gjødslingsmetoden. Nasjonalt folkehelseinstitutt har i sitt svar til departementet anbefalt at det gjøres en mer omfattende vurdering av metoden under norske forhold, og at en slik risikovurdering blir gjort av Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM).

### Bakgrunn

I Danmark er det fra 1. august 2001 innført forbud mot spredning av fortynt gylle med vanningskanoner p.g.a. at metoden er forbundet med sunnhetsmessige risikoer for folk som oppholder seg i, eller ferdes i nærheten av, områdene hvor det gjødsles. Forbudet er et resultat av en risikovurdering gjort av representanter fra flere instanser i Danmark; Miljøstyrelsen, Fødevarerdirektoratet, Sundhetsstyrelsen, Skov- og naturstyrelsen samt Statens Veterinære Serumlaboratorium. Man har vurdert risiko for luftbåren overførsel av sykdomsfremkallende bakterier, virus og protozoer ved både luftveis og peroral smitte, spredning av antibiotikaresistente organismer til miljøet, samt spredning av kjemiske stoffer som medisinrester, hormoner, mercaptaner, ammoniakk, metan, desinfeksjonsmidler m.m. i områdene hvor slik spredning gjøres. Rapporten konkluderer med at det foreligger risiko for spredning av aktuelle patogener. Folkehelseinstituttet skriver at forholdene i det norske landbruket ikke uten videre er sammenlignbare med forholdene i Danmark. For eksempel er utbredelsen av en av patogenene som brukes som modell for smittespredning i den danske rapporten, *Salmonella*, et mindre problem i husdyrnæringen i Norge enn i Danmark. For den andre organismen brukt i rapporten, *Cryptosporidium*, er mye uvisst omkring smittepresset i den norske befolkningen (K. Nygård et al. Tidsskr Nor Lægeforen 2003; 123: 3406-9). Parasitten er funnet i 53 % av norske storfebesetninger i en undersøkelse gjort av NVH (IS Hamnes et al, Vet. Parasitol 2006; 140: 204-16) og også i en rekke andre dyrearter undersøkt samme sted. Undersøkelsene indikerer at parasitten er vanligere i husdyrnæringa enn man har trodd. De vet også at andre patogener, som *Campylobacter*, forekommer i ikke ubetydelig grad i den norske husdyrbestanden, og at en rekke

andre, som Verotoksinproduserende *E. coli* og *Yersinia Enterocolitica*, er aktuelle å vurdere ved spredning av gylle i Norge.

Folkehelseinstituttet er så langt ikke kjent med utbrudd av sykdom knyttet til bruk av denne metoden for spredning av gjødsel. De vet imidlertid at sprut av vann med patogener som *Campylobacter* har gitt utbrudd av sykdom jamfør campylobacterioseutbruddene i 1997 og 1999 hvor smitte ble knyttet til sprut av vann med *Campylobacter* fra sykkeldekk. De har ikke kjennskap til smittespredning pga aerosoldannelse i Norge annet enn for *Legionella*. Med den informasjon de har i dag er det ikke mulig å si om gylling kan ha forårsaket sporadiske infeksjoner med aktuelle patogener gjennom året.

### **Tilgjengelig data.**

Den danske rapporten:

Miljøprosjekt nr 606, 2001: Risikovurdering ved anvendelse av vandingskanoner til udspredding af gylle fortyndet med vand.

(<http://www.mst.dk/utgiv/publikationer/2001/87-7944-564-0/html/>)

### **Regelverk.**

FOR 2003-07-04 nr 951: Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav skal sikre tifoedstillende kvalitet på produkter som omfattes av forskriften, forbygge forurensningsmessige, helsemessige og hygieniske ulemper ved tilvirkning, lagring og bruk av gjødselvarer mv. av organisk opphav og legge til rette for at disse produktene kan utnyttes som en ressurs. Forskriften skal også bidra til en miljøforsvarlig forvaltning av jordsmonnet og ivareta hensynet til biologisk mangfold.

### **Oppdrag.**

Mattilsynet ber om en vurdering av helsefaren ved spredning av gylle under norske forhold.

Her inngår bl.a. spredning av *Salmonella*, *Cryptosporidium*, *Campylobacter*, *E. Coli*, *Yersinia* og *Enterocolitica*

Foreligger det risiko for infeksjon ved spredning

- Direkte (aerosol) til mennesker
- Indirekte (spredning) til planter og husdyr

### **Språk**

Mattilsynet ønsker å bruke VKMs vurdering nasjonalt. Vi ber derfor om at vurderingen gjøres på norsk, eventuelt med et sammendrag på engelsk.

### **Tidsramme.**

Forslag til tidsfrist settes til 6 måneder fra bestillingen er gjeldende.

### **Kontaktperson i Mattilsynet.**

Johannes Værdal, [jover@mattilsynet.no](mailto:jover@mattilsynet.no)

Seksjonsleder Terje Røyneberg, [teroy@mattilsynet.no](mailto:teroy@mattilsynet.no)

Vi ber om at kontaktperson, seksjonsleder og direktør for tilsynsavdelingen ved HK får tilsendt endelig vurdering på e-post når denne foreligger fra VKM.

Med hilsen

Terje Røyneberg  
Seksjonsleder

Kopi til:

Bjørn Gonrosen, Kristina Landsverk og Stab kommunikasjon